

Lausuntopyyntö: valtioneuvoston asetus eräistä valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistavien työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan kuuluvien asioiden maksullisista suoritteista

Kaupunginhallitus 19.10.2026
415/00.04.02/2026

Tausta

Työ- ja elinkeinoministeriö on pyytänyt lausuntoja luonnoksesta valtioneuvoston asetukseksi eräistä valtioneuvoston yleisistunnossa ratkaistavien työ- ja elinkeinoministeriön toimialaan kuuluvien asioiden maksullisista suoritteista (VN/25915/2026). Lausuntoa pyydetään nopeutetulla lausuntoajalla lausuntopalvelu.fi:n kautta, 23.10.2026 mennessä.

Työ- ja elinkeinoministeriön energiaosastolla käsitellään energiahankkeisiin liittyviä lunastuslupia ja ennakkohaltuunottolupia, jotka ratkaisee valtioneuvoston yleisistunto. Lunastusasiat koskevat pääosin suurjännitteisiä sähkönsiirtohankkeita, mutta voivat koskea myös maakaasu- ja vetyputkihankkeita tai muita lunastusta vaativia energiahankkeita. Energiaosasto valmistelee lisäksi kaivoslain mukaiset kaivosaluelunastusluvut, jotka ratkaisee valtioneuvoston yleisistunto.

Työ- ja elinkeinoministeriön työjärjestyksen mukaisesti energiaosastolla käsitellään Suomen talousvyöhykkeeseen liittyviä asioita. Talousvyöhykelain voimassaolon aikana talousvyöhykeluvat ovat toistaiseksi koskeneet tietoliikenne- ja sähkökaapeleiden, maakaasuputkien sekä merituulivoimahankkeiden tutkimista ja rakentamista.

Julkisoikeudellisten suoritteiden tulee maksuperustelain 6 §:n mukaan vastata suoritteen tuottamisesta valtiolle aiheutuvien kokonaiskustannusten määrää. Energiaosastolla käsiteltävistä lunastus- ja ennakkohaltuunottoluvista tai talousvyöhykeluvista ei peritä tällä hetkellä maksua. Maksuperustelain 4 §:n 1 momentin 3 kohdan mukaan päätökset, jotka on tehty hakemuksesta, tulee olla maksullisia, jollei suoritteen maksuttomuudelle ole perusteltua syytä. Lupien tämänhetkiselle maksuttomuudelle ei ole ilmennyt erityistä syytä.

Asetusluonnoksen tavoitteena on säätää maksullisiksi eräät työ- ja elinkeinoministeriön energiaosastolla käsiteltävät lupapäätökset, joista ei nykyisin peritä maksuja. Näitä ovat muun muassa energiahankkeisiin liittyvät lunastusluvut ja ennakkohaltuunottoluvat sekä Suomen talousvyöhykkeeseen liittyvät luvat.

Asetusluonnoksen mukaan voimansiirtolinjaa, maakaasuverkostoa tai muuta näihin verrattavaa hanketta koskevasta lunastuslupapäätöksestä perittäisiin 18 500 euron kiinteä maksu. Vastaava maksu perittäisiin erikseen annettavasta ennakkohaltuunottolupapäätöksestä. Maksujen suuruus perustuu lupakäsittelystä valtiolle aiheutuviin keskimääräisiin kustannuksiin.

Asetuksen perustelumuihistiossa todetaan, että erityisesti sähkönsiirtohankkeiden lunastuslupakäsittely on ruuhkautunut merkittävästi. Vireillä on noin 50 lunastuslupahakemusta ja käsittelyaika on lähes kaksi vuotta. Maksullisuudella pyritään turvaamaan lupakäsittelyn vaatimat resurssit.

Viitasaaren kaupungin näkökulmasta sähköverkon kehittäminen on yksi kaupungin keskeisimmistä elinvoiman ja edunvalvonnan kysymyksistä. Kaupungin alueella on tunnistettu merkittäviä sähköverkon kapasiteettiin, sähkön laatuun ja toimitusvarmuuteen liittyviä haasteita, jotka vaikuttavat olemassa olevien yritysten toimintaedellytyksiin sekä uusien investointien toteutumiseen.

Kaupungin ja sähköverkkoyhtiö Elenian välisessä neuvottelussa 29.9.2026 käsiteltiin Viitasaaren sähköverkon nykytilaa, sähkönlaadun ongelmia sekä tulevia kapasiteettitarpeita. Kaupungin kokoaman aineiston perusteella sähköverkon häiriöt ovat aiheuttaneet paikallisille teollisuusyrityksille tuotantokatkoja, laitevaurioita ja huomattavia taloudellisia menetyksiä. Lisäksi sähköverkon riittämätön kapasiteetti rajoittaa uusien energiantensiivisten yritysten sijoittumismahdollisuuksia.

Erityisen merkittävä sähköverkon kehittämistarve liittyy Wiilon yrityspuistoon, jonka kehittäminen ja uusien yritysinvestointien toteutuminen edellyttävät riittävää ja toimintavarmaa sähkönsiirtokapasiteettia. Sähköverkon kapasiteettia tulee kehittää ennakoivasti eikä vasta yksittäisten investointien käynnistyttyä.

Sähköverkkoinvestointien toteuttamisen esteenä ovat myös pitkät ja vaikeasti ennakoitavat lupaprosessit. Lupakäsittelyn viivästyminen pidentää verkkoinvestointien toteutusaikatauluja ja muodostaa merkittävän riskin alueelle suunniteltaville yritysinvestoinneille. Tilanteessa, jossa sähköverkon kapasiteetti on jo muodostunut elinkeinoelämän kasvun pullonkaulaksi, lupaprosessien pitkittyminen heikentää entisestään alueen investointiedellytyksiä.

Viitasaaren kaupungin näkökulmasta asetuksen mukaisten maksujen käyttöönottoa voidaan pitää perusteltuna, mikäli sillä turvataan lupakäsittelyn riittävät resurssit ja mahdollistetaan käsittelyaikojen merkittävä lyhentäminen. Maksullisuus ei kuitenkaan saa muodostua uudeksi investointeja hidastavaksi tekijäksi, eikä maksujen käyttöönotto yksin ratkaise lupakäsittelyn rakenteellisia ongelmia.

Kaupungin alla olevassa lausunnossa korostetaan tarvetta lupaprosessien sujuvoittamiseen, käsittelyaikojen lyhentämiseen ja riittävään viranomaisresursointiin sekä sähköverkkoinvestointien strategista merkitystä alueiden elinvoimalle, yritystoiminnalle ja huoltovarmuudelle.

Viitasaaren kaupungin lausunto

Viitasaaren kaupunki pitää tärkeänä, että energiahankkeiden lupamenettelyt ovat sujuvia, ennakoitavia ja kohtuullisessa ajassa toteutettavia. Sähköverkon kehittäminen ja riittävän sähkönsiirto-kapasiteetin turvaaminen ovat keskeisiä edellytyksiä kuntien elinvoimalle, yritysinvestoinneille, teollisuuden kilpailukyvyille ja uusien työpaikkojen syntymiselle.

Kaupunki pitää asetuksen tavoitteita lupakäsittelyn riittävän resursoinnin turvaamisesta perusteltuina. Samalla kaupunki korostaa, että lupamenettelyjen maksullisuuden tulee johtaa myös lupakäsittelyn tosiasialliseen tehostumiseen ja käsittelyaikojen lyhenemiseen.

Sähköverkon toimivuus on Viitasaaren elinvoiman kriittinen edellytys

Viitasaaren kaupungin näkökulmasta toimiva, laadukas ja riittävän kapasiteetin omaava sähköverkko on yksi kaupungin merkittävimmistä edunvalvonnallisista kokonaisuuksista.

Viitasaarella on tunnistettu huomattavia sähköverkon laatuun, toimintavarmuuteen ja kapasiteettiin liittyviä haasteita. Kaupungin kokoaman selvitysaineiston perusteella sähköverkon häiriöt ovat aiheuttaneet paikallisille teollisuusyrityksille merkittäviä tuotantokatkoksia, laitevaurioita ja taloudellisia menetyksiä. Osassa yrityksistä vahinkokustannukset ovat nousseet useisiin satoihin tuhansiin euroihin. Sähkön laadun ongelmat eivät siten ole pelkästään sähkötekninen kysymys, vaan niillä on välittömiä vaikutuksia yritysten kannattavuuteen, tuotannon jatkuvuuteen ja investointihalukkuuteen.

Samanaikaisesti sähköverkon nykyinen kapasiteetti ei riittävällä varmuudella vastaa alueen tuleviin kasvutarpeisiin. Viitasaarella on jo tunnistettu tilanteita, joissa riittämätön sähkökapasiteetti on rajoittanut mahdollisuuksia edistää merkittäviä uusia yritysinvestointeja, kuten datakeskushankkeita.

Erityisen tärkeä sähköverkon kehittämiskohde on Wiilon yrityspuisto, jonka kehittämiseen Viitasaaren kaupunki panostaa pitkäjänteisesti. Alueen tavoitteena on mahdollistaa uutta teollista ja logistista yritystoimintaa sekä vahvistaa Viitasaaren asemaa yritysten sijoittumispaikkana. Wiilon yrityspuiston ja muiden teollisuusalueiden kehittäminen edellyttää ennakoivaa sähköverkon kapasiteetin vahvistamista, riittäviä sähkötehoreservejä, luotettavaa sähkönsyöttöä sekä nopeita ja ennakoitavia liittymismahdollisuuksia.

Kaupungin näkökulmasta sähköverkon kehittämisen tulee olla kasvua mahdollistavaa, ei vasta toteutuneeseen kysyntään jälkikäteen reagoivaa.

Lupakäsittelyn pitkät käsittelyajat muodostavat merkittävän investointiriskin

Asetusluonnoksen perustelumuistion mukaan energiahankkeiden lunastuslupakäsittely on ollut jo useamman vuoden ruuhkautunutta. Vireillä olevia lupahakemuksia on noin 50 ja käsittelyaika on lähes kaksi vuotta. Viitasaaren kaupunki pitää tilannetta erittäin huolestuttavana alueiden elinvoiman ja yritysinvestointien näkökulmasta.

Sähköverkkoinvestointien suunnittelu, luvitus ja toteuttaminen muodostavat jo lähtökohtaisesti pitkäkestoisen prosessin. Mikäli yksittäinen lupavaihe kestää lähes kaksi vuotta, voi koko verkkoinvestoinnin toteutuminen viivästyä merkittävästi.

Pitkät käsittelyajat aiheuttavat epävarmuutta paitsi verkkoyhtiöille myös kunnille ja yrityksille, joiden investointien toteutuminen riippuu sähköverkon kehittämisestä.

Yritysten sijoittumispäätöksissä sähkön saatavuus, riittävä kapasiteetti ja liittymisen aikataulu ovat keskeisiä tekijöitä. Tilanteessa, jossa verkkoinvestoinnin toteutusaikataulu on epävarma, investointi voi viivästyä, pienentyä tai jäädä kokonaan toteutumatta.

Erityisesti teollisten investointien kansainvälisessä kilpailussa pitkät ja vaikeasti ennakoitavat lupaprosessit heikentävät alueiden kilpailukykyä.

Viitasaaren kaupunki korostaa, että lupakäsittelyn nopeuttaminen on välttämätöntä myös kansallisten energia-, teollisuus- ja aluekehitystavoitteiden toteuttamiseksi.

Lupien maksullisuuden tulee edistää käsittelyn sujuvuutta

Asetusluonnoksessa esitetään voimansiirtolinjojen ja muiden vastaavien hankkeiden lunastuslupapäätöksille 18 500 euron kiinteää maksua sekä vastaavaa maksua erikseen annettavasta ennakohaltuunottoluvasta.

Viitasaaren kaupunki pitää maksuperustelain mukaista kustannusvastaavuuden periaatetta ymmärrettävänä. Kaupunki kuitenkin korostaa, että maksujen käyttöönoton keskeisenä tavoitteena tulee olla lupakäsittelyn riittävän resursoinnin ja tehokkaan toiminnan varmistaminen. Maksullisuuden käyttöönotto ei saa johtaa tilanteeseen, jossa hankkeiden kustannukset kasvavat, mutta lupaprosessien kesto ja ennakoitavuus eivät parane.

Kaupungin näkemyksen mukaan lupakäsittelyn ruuhkautumisen purkamiselle tulee asettaa konkreettiset tavoitteet ja aikataulu. Lisäksi tulee varmistaa, että lupakäsittelyyn osoitetaan riittävästi henkilöstöresursseja ja että menettelyjä kehitetään hallinnollisesti mahdollisimman sujuviksi.

Kaupunki esittää, että asetuksen toimeenpanon yhteydessä:

- varmistetaan energiahankkeiden lunastuslupakäsittelyn riittävät henkilöstöresurssit
- laaditaan suunnitelma nykyisen lupajonon purkamiseksi ja käsittelyaikojen lyhentämiseksi
- asetetaan tavoitteet lupakäsittelyn enimmäiskestolle ja seurataan niiden toteutumista
- kehitetään lupaprosessien ennakoitavuutta ja viranomaisten välistä yhteistyötä
- arvioidaan lupamaksujen vaikutuksia verkkoinvestointien kokonaiskustannuksiin ja toteuttamisedellytyksiin.

Sähköverkkoinvestointien alueelliset elinvoimavaikutukset tulee tunnistaa

Viitasaaren kaupunki korostaa, että sähköverkon vahvistamiseen liittyvien hankkeiden merkitystä tulee arvioida myös niiden laajempien yhteiskunnallisten ja aluetaloudellisten vaikutusten näkökulmasta. Verkkoinvestoinnit eivät ole ainoastaan sähköverkkoyhtiöiden investointeja, vaan ne mahdollistavat teollisuuden uudistumista, yritysten kasvua, uusia työpaikkoja ja kuntien elinvoiman vahvistumista. Erityisesti alueilla, joilla sähköverkon kapasiteetti on jo muodostunut uusien investointien esteeksi, verkkoinvestointien viivästyminen voi vaikuttaa merkittävästi alueen pitkän aikavälin kehitykseen.

Kaupungin näkemyksen mukaan valtakunnallisessa energia- ja investointipolitiikassa tulee tunnistaa nykyistä vahvemmin myös alueellisten jakelu- ja siirtoverkkojen merkitys. Sähköverkon kehittämistarpeet eivät rajoitu kantaverkkoon, vaan yritysten todelliset sijoittumis- ja kasvumahdollisuudet ratkaistaan usein alueellisten verkkoyhteyksien kapasiteetin ja toimintavarmuuden perusteella. Viitasaaren kaupungille tämä on erityisen tärkeää Wiilon yrityspuiston ja muun teollisen yritystoiminnan kehittämisessä.

Kaupunki pitää välttämättömänä, että sähköverkkoinvestointien lupamenettelyt tukevat ennakoivaa verkon kehittämistä ja mahdollistavat investointien toteuttamisen yritystoiminnan edellyttämässä aikataulussa.

Viitasaaren kaupunki suhtautuu lähtökohtaisesti myönteisesti asetusluonnoksen tavoitteeseen turvata energiahankkeiden lupakäsittelyn riittävät resurssit. Kaupunki kuitenkin korostaa, että lupien maksullisuuden käyttöönoton rinnalla tulee toteuttaa konkreettisia toimia lupakäsittelyn nopeuttamiseksi.

Nykyiset lähes kahden vuoden käsittelyajat ovat sähköverkkoinvestointien ja niiden varaan rakentuvien yritysinvestointien näkökulmasta kohtuuttoman pitkiä.

Viitasaaren kaupungin kokemukset osoittavat, että sähköön saatavuuteen, laatuun ja siirtokapasiteettiin liittyvät ongelmat voivat muodostaa merkittävän esteen olemassa olevan yritystoiminnan kehittämiselle ja uusien investointien toteutumiselle.

Kaupungin keskeinen edunvalvonnallinen tavoite on turvata riittävä, laadukas ja toimintavarma sähköverkko, joka mahdollistaa erityisesti Wiilon yrityspuiston ja kaupungin muiden teollisuusalueiden kehittämisen. Viitasaaren kaupunki edellyttää, että lupamenettelyjen kehittämisessä asetetaan etusijalle käsittelyaikojen merkittävä lyhentäminen, lupaprosessien ennakoitavuus ja sähköverkkoinvestointien sujuva toteutuminen. Lupamenettelyt eivät saa muodostua esteeksi alueiden elinvoiman, teollisuuden kasvun ja uusien työpaikkojen syntymiselle.

Oheismateriaali:

- Lausuntopyyntö
- Perustelumustio

Lisätiedot: Kaupunginjohtaja Helena Vuopionperä-Kovanen, puh. 050 307 6114, helena.vuopionpera-kovanen@viitasaari.fi

Päätösehdotus

Kaupunginjohtaja:

Viitasaaren kaupunginhallitus päättää jättää lausuntopalveluun määräaikaan mennessä yllä olevan lausunnon.

Päätös

Muutoksenhaku

Muutoksenhakukielto

Toimenpiteet

Hallintopalvelut: Lausunto lausuntopalvelu.fi, tiedoksi hankejohtaja Mika Paananen, kehittämissyhtiö Witas Oy / Elina Mäkinen, WYP Oy / Juho Tenhunen.